

Mit mondanak az Ujszegediek?

Tulajdonképpen nem is mondanak ők semmit. Örülnek, boldogok. Ezer kérdéseiktől alig is tudunk szóhoz jutni. Hogy vannak? Mit csinálnak? Látták-e a fiamat, az édes apámat, a jó uramat? Mikor jöhetnek ők is át? A fõlszabadtással kapcsolatos kérdéseinkre csak egy választ kapunk. Sokkal fényesebben sikerült, mintsem reméltük.

A szerbek elhurcoltak egy magyar ezredet és egy rendõrfogalmazót.

A szerbek vasárnapra virradó éjjel hagyták el Ujszegedet. Eltávozásuk előtt három lövést adtak le. Éjjel után megjelent az elsõ magyar járõr Ujszegeden és meghozták a rég õhajtott hírt a Bagics Rozál Rudolf téri vendéglõjében egész éjjel talpon levõ Shvoy ezredesnek, hogy Ujszeged szabad. De csakhamar érkezett egy szomorú hír is. Prersly Aladár ezredesnek a családjára a megszállás óta Ujszegeden tartózkodott. A kiüritéssel kapcsolatos különféle hírek féltõ aggodalommal töltötték el az ezredet és attól való félelmében, hogy családjának valami bántódása lesz, szombaton este Micskey Zoltán rendõrfogalmazóval átment Ujszegedre, ahol õccse, egy nyugalmazott csendõr-ezredes lakik, hogy családját, ha kell személyesen is megvédi. Fél-tíz óra lájt értek a fõasorba, mikor egyszerre szerb csendõrök fogták õket körül. Felvitték õket a vakok intézetében székelõ szerb komisszárius szobájába. Rövid idõ multán éktelen káromkodás, majd ütések zaja hallatszott ki. Majdnem egy félóraig ütötték Prersly ezredet, akit 11 óra tájban elvittek az épületbõl.

A kenderfonógyárban.

A szerbek a középületek megrongálásán kívül nagyobb károkat nem okoztak. Nem is volt idejük hozzá, mert az utolsó percig is azt hitték, hogy nem kell kimenniük. Legelsõsorban a kenderfonógyárat tekintették meg. A gyár teljes épségben áll, egy kenderfonalat sem vittek el. Ez elsõsorban Stadler és Hirschenhauser igazgatóhelyettesek érdeme. A gyárnak 72 lova van. Egy sem hiányzik Stadler Hugó igazgató kérdésünkre elmondotta, hogy a gyár leszerelése már el is volt rendezve, belgrádi „intervencióra” azonban azt a parancsot a szerbek visszavonták.

— Sokat szenvedtünk, mondotta Stadler — de boldogok vagyunk, hogy ilyen eredményeket elérhettünk.

Sorra jártuk az összes középületeket és mindenhol megláttuk a Balkán szegycsbélyegét. A SzAK pályája alapos renoválásra szorul.

Az utolsó brutalitás.

Az ujszegediek 19-ére virradó reggelre várták már a felszabadítókat és mindannyian ott állottak már kora reggel a Torontál-téren. A felszabadítók helyett azonban a szerb komisszárius emberei jöttek, akik az üdvözlõ beszédet tartani akaró Horváth tanárral, Lederer orvossal és az ott egybegyûlt urakkal és magyarruhás nõkkel egy halász-csónakot húztak le a Tisza-partjáról a folyóba. Ezzel azonban még nem ért véget a megalázás. A kivonulás estéjén egy fegyveres szerb katona felkereste Horváth tanárt és azt a parancsot hozta, hogy a komisszáriusnál jelenjen meg. Felvitték a hidon levõ egyik vámpületbe, ahol egy szerb katona várta. Ez rátámadt, majd hirtelen botot ragadott és ütlegelni kezdte.

Munkában a rendõrség.

Megérkezésünk után derék rendõreink és detektíveink Gyarmaty János rendõrfelügyeõvel az élükön,

Elmondották az ujszegediek, hogy az elõjárásra nem panaszkodhatnak. Egy Djakov nevû jegyzõ volt csak, aki a leglõbb szenvedést okozta és a leglõbbet rabolt. Elmondották, hogy büntetés terhe alatt kötelesek voltak megjelenni a cukrászda épületében (szerb kaszinó) rendezett ünnepélyeken, ahol azonban igen szépen viselkedtek a szerb tiszték. Magyar és szerb nóta felváltva járta, a végén azonban csak a csárdás zárta be az ünnepélyt.

dr. Bottka fõkapitány személyes felügyelete mellett megkezdtek munkájukat. Azonnal õrizetbe vették Horváth János kertész jövendõbeli vejét, Hromisch János volt szerb fõhadnagyot. Órszemek helyezkedtek el minden utcásarkon és mintha megszállás sohasem lett volna, nyugodtan végzik ott teendõiket.

Természetesen kiterjedt a rendõrség figyelme a szerbbarát hazáulókra is. Ilyeneket azonban nem igen lehetett a felszabadult részeken

Fogadtatás a szõregi határban.

Alighogy elhallgattak az ujszegedi szõnokok, Janky tábornok ajkán felhangzik a büszke vezényszó és az ujszegedi lakosság éljenzése és virágosõje közepette megindulnak a csapatok a felszabaduló Tisza—Maros-szõregének egy jelentõs állomása, Szõreg-tei.

Amint láthatóvá válik a szõregi katolikus templom tornya, a büszkén lengõ magyar trikollal, mind sűrûbben jönnek a katonák elé hol gyalogosan, hol lóháton, kipirult arcu, szõregi magyarok, mindegyik nemzeti színû szalaggal.

— Isten hozta magukat! — kiáltották és most már õk is, a felszabadultak, együtt menetelnek a felszabadító daliákkal. Így jutunk el a község határáig, ott várakoznak a nemzeti hadsereg fogadtatására megjelent szõregiek. Külön csoportban a fiatalok, külön az õregek, a szerb megszállás alatt is megõrzött, ütött-kopott választási és egyházi zászlók alatt, ünneplõbe öltözve, zeneszóval. Kiáltják az éljont, az Isten hozottat. Majd Janky tábornok elé lép Szõreg jegyzõje, Tóth Károly és örömtõl reszkedõ hangon, a lakosság állandó éljenzése között üdvözlõ a felszabadulást hozó magyar katonákat. A megható üdvözlésre Janky tábornok válaszul, röviden, katonás határozottsággal. Beszéde, melyben a rendet és békét hirdeti, látható megnyugvással áll el a lakosságtól.

Ezután Kószó István kormánybiztos beszélt az emberekhez:

Magyarok! Eljöttem Szeged városából azért, hogy a magyar királyi kormány nevében elsõnek üdvözlõjem a három évi szerb megszállás alól felszabadult Szõreg népet, mely most újból visszakerül a megcsonkított Magyarországhoz. Arra kérem Szõreg lakosságát, hogy türtõztessék haragjukat, folytsák magukba indulataikat, mutassák meg, hogy törvénytisztelõ polgárai ennek a sokat szenvedett hazának. Ha vannak bûnösök, a törvényes jog által elõírt felelõsségre vonás elõl úgy se menekülhetnek el. Rendet akarunk, feltétlen rendet, mert kultur népek vagyunk!

Majd figyelmeztette a lakosságot az életbe lépõ statáriális rendeletre.

Kószó beszéde után zenekísérettel melletti dalra zendít fel a fiatalok:

„Bántban, Bácskában, régen várnak már a Horthy bakdra...” dalolja ezer és ezer torok és a dal

látni, mert idejében elszöktek a gazok, félték a magyar igazságszolgáltatás sújtó öklétõl.

Figyel a rendõrség az ujszegedi piacra is, ahol sokkal nagyobb a drágaság, mint Szegeden. A statáriumot is kihirdették és Bottka fõkapitány plakátokon figyelmeztette a községet a rend és nyugalom megõrzésére.

Gaal János polgárõrsége.

Gaal János õreg rendõre volt Szeged városának. Ott rekedt õ is Ujszegeden és ott érte a fõlszabadtítás. Az elismerés hangján kell róla e helyen megemlékeznünk. Szombaton est felõlõtte a régi rendõrmesteri díszszubbonyát, feltette csákóját, felkötötte az eldugott kardot. Még Ujszegeden voltak a szerbek, mikor 50 lelkes ujszegedi fiuval a rend és a nyugalom megõrzésére polgárõrséget szervezett. Egész éjjel õrizték testvéreiknek biztonságát és vagyoniát. És méltó büszkeséggel jelentette Somogyi polgármesternek Gaal János, a város derék rendõre:

— Nagyságos polgármester urnak tisztelettel jelentem, az éjjel semmi különös eset nem fordult elõ.

hangjai mellett a virágokkal tele-szórt kocsiuton vonul be a községbe a magyar nemzeti hadsereg.

A felszabadult Szõregen.

Mindenek elõtt tudni kell, hogy Szõreg lakosságának a fele szerb nemzetiségûekbõl áll, akik a sokat hangoztatott magyar elnyomatás ellenére is úgy nyelvükben, mint szokásaikban szerbek maradtak. A szerb megszállás alatt a lakosság szerb részére természetesen arany napok virradtak. Amíg a magyar lakosság állandó rettenésben élt, addig a szerbek azt sem átalották, hogy a megszálló parancsnoksággal egyetértve, jogtalan elõnyöket biztosítsanak maguknak. Most, hogy azután a szerb „felszabadítók” eltávoztak, velük mentek a község szerb lakói is. Kocsira raktak mindenüket és bucsut mondtak a községnek. Egész utcásorok maradtak üresen, teljesen üres házakkal. Ebbe a megtisztult, most már igazán magyar Szõregre vonultak be a magyar katonák. Amerre mennek, a házakon nemzeti lobogók hirdetik a beállott változást. A házak alakából kendõit lobogtatnak az emberek, a széles

Belvárosi Mozi

Hétfõtõl szerdáig:

Gunnar Tolnäs-film!

A koldus grófnõ.

Szerelmi játék 5 felvonásban. A fõszerepben: Clara Wieth és Gunnar Tolnäs.

== Azonkívül: ==

A vándor muzsikus.

Kitûnõ amerikai burleszkvígjáték 2 felvonásban. Fõszereplõ: Chaplin

Rendes helyárak! Elõadások 5, 7 és 9 órakor. Jó idõ esetén a 7 és 9 órai elõadások 1/2, 8 és 9 órakor a nyári helyiségben.

utvonalon örömjongással üdvözlõk az összesereglett magyarok a katonákat.

— Csakhogy itt vannak! sirja örömeiben egy asszony, míg egy másik összetõrõdött néni kefenhangon imát mond azokért, akik a felszabadulást hozták a három éven keresztül meggyõlõrt, megkínzott magyarságnak.

— Nincs a faluban egyetlen magyar férfi sem, akit meg ne botoztak volna a bocskoros rációk — panasolja egy köpcös magyar gazda —, még tegnap is botoztak, mert lakodalmat tartottunk.

És mindenütt csak a kiállott szenvedésrõl beszélnek az emberek és arról, hogy milyen másképpen is lesz ezután.

— Tudom Istenem, hogy nem tõszi be a lábát ide soha egy rács, — erõsködik egy tagbaszakadt fiatalember.

— De nem ám! — zugja rá száz fiatal torok.

Igy ér a katonaság a fõtérre, mely a megszállás alatt is Szent István nevét viselte.

Itt azután pihenjt vezényel a parancsnoklõ tábornok. A község lakosságának jórésze a katonák köré sereglik, õlelik, csókolják õket, viz helyett tejet, kenyér helyett kalácsot adnak a fáradt vitézeknek. Az emberek ismerõsöket keresnek a bevonuló csapat legénysége között, ami elég könnyen megy is, hiszen a megszállók sanyargatása elõl sok szõregi ember menekült Szegedre és állott be katonának.

— Nézze anyám itt a Csirke Pista is! — ujságozza örömtelt arccal egy kis szõregi magyar, rámutatva az egyik kakastollas csendõrszakaszvezetõre. A felismerést, a viszontlátást az egymásután elcuppantó csókok teszik hangulatossá. Azt mondják a bakák, hogy ezen a napon még az is szõregi fiúnak vallotta magát, aki eddig még hírbõl sem tudta, hogy ilyen nevû községe is van Magyarországnak.

Míg a fõtérre ilyenképpen tombol a felszabadulás feletti öröm, a katonasággal egyidejûleg érkezett közigazgatási személyek, a község vezeti polgárai kíséretében a község házán vonulnak. Szerény kis épület a szõregi község háza. A szerb templomon és iskolán kívül talán egyetlen épület, amelyikre nemzetiszínû zászló nem jutott. A ház ormán idõlõn cirilbetûs tábla hirdeti, hogy a megszállók innen közigazgatták a községet.

— Létrát hozzatok, — adja ki a parancsot egy gazda —, le kell venni ezt az átkos felirást! Pár pillanat múlva már darabokra törve a földön fekszik a cirilbetûs szerb cégé. Bent a község házán ezalatt Kószó kormánybiztos és a többi hivatalos tényszõk megbeszélik a további teendõket.

Tovább mennek a katonák.

A faluban tovább folyik a vidám élet, egymásután érkeznek meg a vonulnak el hangos éljenzések. Deszk és Ujszentiván lovasbandériumai. A kereskedõk leszedik a üzleteik fölé odaparancsolt szerb feliratokat. Ez a müvelet mindentõl szerfeletti lelkesedést vált ki az emberekbõl. Szõreg volt egyébként is egyetlen hely a Tisza—Maros határszõgén, ahol a magyar katonaság érintkezésbe jutott a szerb csendõrökkel. Ugyanis Quantin francia százados rendeletére három szerb csendõr várta be a Simplon vonat biztosítására a magyar katonák bevonulását. A bevonulás után a magyar csendõrség azonnal vette tõlük az õrséget.